

† Sveti Oče Pij X.

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 173. — Izdajatelj: Tiskovno društvo v Kranju. — Odgovorni urednik: Lavoslav Novak — Rokopisi naj se ne pošiljajo prepozno.

Izhaja vsak petek
: ob petih zvečer :

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnništvo naj se blagovoljivo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Svetovna vojna.

Avstrija — Srbija.

Srbski dvor se ne čuti več varnega v Nišu in se namerava preseliti v Skoplje.

Dne 14. avgusta se je začel na več krajih pohod naše armade v Srbijo. Povsod so bili Srbi potisnjeni nazaj. Precej prvi dan so naši zavzeli Šabac in zmagali pri Lešnici.

Šabac je mesto v Podrinju (ali v Mačvi, kakor se zove ta del) zapadno od Belgrada, blizu iztoka reke Kamičaka v Savo. Mesto je lepo, ima gimnazijo, škofo in 14.000 prebivalcev, ki se večinoma pečajo s trgovino. Pri Šabcu so l. 1806. Srbi premagali Turke. Bili so pa Turki vendar še do l. 1867. gospodarji ondote precej razpadle trdnjave, katero so potem Srbi popravili.

Jugozahodno od Šabca ob Drini je mesto Lešnica, ki šteje 1500 ljudi.

Naši so najprej vrgli Srbe po hudem boju iz utrjenih in močno zasedenih postojank na obrežnih višinah reke Drine blizu Loznice in Lešnice. Srbi so napadali z veliko hrabrostjo dne 14. t. m. popoldne in potem v noči, a naši so jih še bolj hrabro odbili in potem nadaljevali prodiranje. Dobili so naši eno srbsko zastavo, dva topova in dve strojni puški. Srbi so imeli težke izgube, a tudi izgube naših so bile precej velike.

Dne 15. avgusta je pripeljal v Budimpešto vlak ranjence izpod Šabca. Oddali so jih v garnizijsko bolnišnico. Ljudstvo je izkazovalo ranjencem ganljivo milosrčnost z raznimi darili.

Govori se, da je poveljnik srbski severni armadi prestolonaslednik Aleksander, četam ob Drini pa general Stepanović.

Na veliki šmarin so naše čete v bojih na Drini dosegle odločilno zmago nad močnim sovražnikom in ga vrgle nazaj proti Valjevemu. Naši so se borili z občudovanja vredno hrabrostjo, posebno so se odlikovali Hrvati, infanterijski polk št. 16 iz Varaždina. Zasledovali so sovražnike, jih mnogo vjeli in dobili veliko vojnega materiala v plen.

Valjevo je glavno mesto okrožja, ima 7600 prebivalcev in leži 40 km od bosenske meje, od Drine.

Iz Bukarešta poročajo, da je bil srbski princ Jurij na bojišču lahko ranjen.

Padel je poveljnik polka dunajskih „Deutschmeistrov“ baron Holzhausen preden je bil polk v ognju. Zadela ga je kroglja iz zasede, ko je pregledoval predstraže.

Avstrija — Rusija.

Avstrija je pustila v Petrogradu v poslaništvu podkonzula Hoffingerja, da bi varoval arhive. Rusi so ga zaprli kot vojnega vjetnika. Zato je pa Avstrija vrnila in je zaprla Stolkovskega, ki je varoval arhive ruskega poslaništva na Dunaju, potem ruskega duhovna pri poslaništvu Jakobovskega in bivšega ruskega konzula v Sarajevu Igelströma.

Rusi so zapustili rusko Poljsko. Naše avstrijske čete so že zasedle mesto Kielce, ki šteje 700.000 prebivalcev, Poljakov. Ruska vlada je izginila iz dežele. Organizirane so kmečke straže v varstvo imetja pred roparji. Avstrijske in pruske čete marširajo proti Varšavi, in sicer avstrijske

čete ob reki Visli. Rusi se zbirajo v Ivangorodu. Tu je precej močna trdnjava, ki ima tri forte na levem in štiri na desnem bregu Visle. Utrdbeni pasovi obsegajo 19 km. — V Varšavi se je ustanovila narodna vlada. Med kmeti na ruskem Poljskem se pa snujejo kmečke organizacije, ki odrinejo skupaj z mladinskimi strelci v vojsko zoper Ruse. Včasih se prikaže kaka stotinja kozakov, pa jo naši hitro zapodijo v beg, ali pa celo vjamejo. Tako se je zgodilo pri Brodiju dne 9. t. m. in pri Črnovicah dne 15. t. m.

V Varšavi so Rusi zaprli mnogo uglednih Poljakov, izpustili pa iz ječ morilce in tatove.

Rusi se umikajo za vrsto utrdb: Kovno, Grodno, Brest-Litovsk in Rovno. Varšava je sicer močna trdnjava, a Rusi so jo zapustili, kar dokazuje, da niso bili za boj pripravljeni in da moči še-le zbirajo. Piše se pa tudi, da je glavni poveljnik Nikolaj Nikolajevič že pred šestimi leti prepričal carja, da trdnjave na Poljskem niso nič vredne.

Velike vojaške sile zbirajo Rusi v Besarabiji. Romunci, ki so bližnji sosedi, so jih vprašali, kaj mislijo, pa so odgovorili, da prepeljavajo vojake na bojišče drugam.

Nemčija — Rusija.

Nemška mornarica je zasedla Alandske otoke in s tem vsaj deloma zaprla pot ladjam v Finsko morje in proti Petrogradu.

Nemčija je sklicala pod orožje črnovojniške čete prvega in drugega poziva.

Prusko zborni poveljstvo je izdalo na pruske Poljake oklic v poljskem jeziku in razdelili so se med vojake poljski molitveniki.

Nemčija je z živežem in z denarjem za vojno izvrstno preskrbljena. Prostovoljcev se je baje priglasilo poldrug milijon.

Padel je v vojni princ Friderik Viljem Lipski, stric vladajočega kneza Leopolda.

Nemci so premagali kozake pri Soldavu in zasedli mesto Mlavo. Mlava ima 11.500 prebivalcev in leži ob železnici, ki drži s severa doli v Varšavo.

Ruski car je z vso družino prišel iz Petrograda v Moskvo.

Nemški cesar Viljem je zapustil Berlin in se je podal k armadi.

Nemčija — Belgija.

V trdnjavi Litih je bilo 20.000 belgijskih vojakov. Od teh so Nemci vjeli 4000 mož, druga vojska je pobegnila. Nemška vojska se je pripeljala pred Litih v 2000 avtomobilih. V Nemčijo se je vrnil zrakoplovec, ki je s Zepelinovega zrakoplova št. 6 spustil na Litih 12 bomb in zažgal mesto. Nemci pogumnega zrakoplovca zelo častijo. Odlikovala se je pred Litihom tudi nemška mladinska bramba, ki je na avtomobilih odvažala z bojišča nemške ranjence.

Belgija je bila naročila pri Kruppu v Nemčiji mnogo topov, ki so že gotovi. Plačala je že 200 milijonov frankov, a topov še ni dobila, ker jih ni dala pravočasno prepeljati v Belgijo.

Višji poveljnik nemške armade je bil izdal na Belgijce oklic, v katerem je izjavil, da Nemci hočejo imeti skoz Belgijo prosto pot proti sovražniku, ki jih hoče napasti.

Iz Belgije je pribežalo v Nemčijo brez števila Nemcev, a vse premoženje so morali pustiti v Belgiji. Mnogo Nemcev so Belgijci zaprli, poslali pa v Nemčijo 300 njihovih otrok, ki so se tu dali v sirotišnice.

Nemčija — Francoska.

Pri Mülhausenu, kjer so Francozi udarili v Alzacijo, je bila zmaga Nemcev popolna. V boju je bil 7. francoski armadni zbor s 14. in 41. divizijo in polki 43. infanterijske divizije. Nemci so dobili v pest 10 francoskih častnikov, 513 mož, 4 topove in mnogo pušk. Francozi so zbežali proti jugu in se skrili v gozd Parroy.

Francoski vojaki imajo še vedno rdeče hlače in višnjeve sukne, kar se jako daleč razloči in kaže njihove postojanke. Nemški vojaki imajo pa sivo obleko in jih je komaj spoznati na 100 metrov daljave. Zaradi tega so imeli Francozi pri Mülhausenu velikanske izgube.

Pri Lagardu so Nemci zajeli 1000 neranjenih francoskih vojakov, eno šestinko obeh francoskih polkov, ki sta bila v boju.

Pri Trieru je neki francoski zrakoplovec spuščal iz zrakoplova bombe. Nemci so streljali na zrakoplov, ga zadeli in je padel na tla.

Francozi imajo dve vrsti močnih trdnjav proti Nemčiji, namreč: Verdun, Toul, Nancy, Epinal in Belfort v prvi vrsti ob meji, in v drugi vrsti: Besancon, Langres in Reims. Najbolj šibka je Francoska pri Belgiji, zato so se Nemci najprej vrgli na Belgijo.

Nemčija — Angleška.

Ko je angleška križarica „Amphion“ zadela na mino in se začela potapljati, je začel streljati torpedolovec „Lance“ na nemško ladjo „Kraljica Luiza“, ki je prej polagala ob Temsi morske mine. Zadela jo je s štirimi strelji in se je potopila.

Italija.

Anglija in Francoska si prizadevata, da bi Italijo potegnili na svojo stran. Italijanski poslanik v Berlinu je odpotoval v Rim in je imel posvetovanje z zunanjim ministrom Di San Giulianom. Italija je po njem dala nemški vladi na znanje, da ni proti Nemčiji in Avstriji.

Vsak je pričakoval, da bo zaveznica Italija prišla nam na pomoč, ko so skupaj stopile Rusija, Angleška in Francoska. Listi sedaj pojasnjujejo, zakaj se Italija ne gane. „Kölnische Volkszeitung“, ki je glasilo nemškega zunanjega ministrstva, piše, da Italija po svoji pogodbi, kakor se zdi, ni dolžna ničesar drugega v sedanji vojni, kakor da ohrani dobrohotno nevtralnost. Italija ima veliko mest in železnic ob morju in vse to bi bilo izročeno na milost in nemilost angleški in francoski mornarici. Angleška grozi, da ne bode več dolgo mirno gledala nevtralnost Italije. V Tripolisu ima Italija še vedno 140.000 vojaštva, kateremu mora čez morje dovažati živeža. Temu prevozu bi Anglija z brodovjem lahko delala ovire.

Vojna v drugih delih sveta.

Egiptet.

Ministrski svet v Egiptu je sklenil, da se napove Nemčiji vojna. Angleška se naprosi, da bo varovala Egiptet ter po vsi deželi in v njenih lukah izvrševala vojna prava.

Japonska.

Angleški listi so te dni pisali, da bode Japonska zasedla nemško varstveno ozemlje Kiau-Čau, ker so Nemci ustrelili nekaj Japoncev, ko so hoteli fotografirati utrdbne v Tsing-Tau. In res je japonski poslanik v Berlinu dne 20. avgusta po naročilu japonske vlade izročil Nemčiji ultimatum. Z ozirom na angleško-japonsko zvezo je zahteval, da naj se nemške vojne ladje takoj umaknejo iz japonskega in kitajskega vodovja, oziroma razorožijo, in da morajo Nemci Japoncem izročiti ozemlje Kiau-Čau. — Angleški kramarji bi radi cel svet spravili po koncu, da bi padel nemški vpliv. Kaj poreko Zjedinjene države, je drugo vprašanje.

Rusija in Turčija.

Rusija je zahtevala od Turčije, da naj spusti njeno črnomorsko brodogradnjo skozi Dardanele in da naj razoroži nemške postajne ladje, ki so v turških vodah. Rusi so vkrcali na ladje 200 obrežnih topov. In ladje, sedem oklopnih križaric in 13 torpednih čolnov, so nekam odplule. Neki ruski prevoznik z municijo in 4000 možmi je zadel ob mino in se je potopil. Večina vojakov je baje utonila.

Turčija.

Turčija ne pusti nobene ladje skozi Dardanele, tudi trgovskih ladij ne. Drugi listi pa trdijo, da trgovske ladje še spuščajo skozi ožino, ako jih vodijo piloti, ki jim kažejo pot, da se izognejo minam.

Romunija.

Romunija bo kmalu izvedla splošno mobilizacijo. Naznanila je na Dunaj, da to ni naperjeno proti Avstriji. Rusija je potegnila vse čete od romunske meje. Romunija je dovolila izvoz žita.

Grška.

Grška je posodila Srbiji 120 vojaških avtomobilov in je s tem prekršila nevtralnost.

Bolgarija.

V Sofiji je bila v cerkvi ruskega poslanstva božja služba za zmago orožja držav trojnega sporazuma. Navzoči so bili zastopniki Rusije, Angleške, Francoske in Belgije. Večina Bolgarov je pa protiruska.

Bolgarija se oborožuje. Prva delna mobilizacija je bila izvedena v treh dneh. V Bolgariji je proglašeno obsedno stanje. Prepovedan je izvoz živine, žita in lesa.

Albanija — Srbija.

Albanske čete združene grede nad Srbijo.

Švedska.

Švedska postaja vedno bolj sovražna Rusiji. V Malmö so Švedi na razstavi razdeljali ruski oddelek.

† PAPEŽ PIJ X.

Novica za novico pretresa svet. Nenadoma je prišla včeraj žalostna vest, da so umrli sv. oče papež Pij X., ljubljenc vsega katoliškega sveta, vtelešena miloba, združena s pobožnostjo in modrostjo. Kdo bi si bil pred nekaj dnevi to mislil! Častiljivi, a še čvrsti starček so s prestola sv. Petra vsemu svetu želeli mir, pa so sami tako naglo šli uživati večni mir! Le malo dni so bolehal za vnetjem pljuč (bronhij) in zjutraj ob pol dveh jim je ta bolezen, ko so prejšnji dan pobožno prejeli sv. zakramente, prerezala nit življenja. Treba v naših viharnih časih Cerkvi modrega kramarja in zato je izguba Pija tem bolj bridka. A zaupajmo v previdnost božjo! Kristus vodi usodo svoje Cerkve.

Dne 20. julija 1903 je umrl slaven papež Leon XIII., star 93 let, in dne 4. avgusta 1903 so kardinali v konklavi izvolili za papeža beneškega kardinala-patrijarha Jožefa Sarto, ki si je dal ime Pij X. in je bil štiri dni pozneje kronan za papeža. Rojen je bil Jožef Sarto v Riese dne 2. junija 1835 in je 18. sept. 1858 postal mašnik,

10. novembra 1884 škof v Mantovi in 12. junija 1893 kardinal ter patrijarh v Benetkah. Pred šestimi leti je vse čestitalo papežu zlatomašniku in prsljavljalo njegove krasne okrožnice, veliko skrb za čistost vere in edinost Cerkve ter iskreno hrepenenje, da bi vse prenovil v Kristusu.

NOVIČAR.

V Sarajevu je proglašen preki sod. Vhodi v mesto so odprti le trije in te ima zastraženo vojaštvo, ki ostro pazi na to, kdo prihaja v mesto. Prebivalci so se morali preskrbeti z živežem za 40 dni. V garnizijskem zaporu je 62 talov, ki jamčijo s svojim življenjem za varnost, da se ne zgodi kak napad. Pri Rudanki je nekdo streljal na vlak in usmrtili so tala Rijica, ki se je peljal z istim vlakom. Tal Petrović, srbski duhovnik, je hotel uiti in so ga usmrtili. Kmeta Jovanovića so obesili na javnem trgu v Hjelisci, ker je vzel pod streho ogleduha Pero Simića.

Ladja „Zenta“. Napadilo je del avstrijskega vojnega brodogradnjo v Sredozemskem morju 16 francoskih bojnih ladij. Neki torpedni rušilec je srečno ušel, pogreša se pa mala križarica „Zenta“, ki je imela 300 mož.

Angleško vojno brodogradnjo je dozdale imelo v Sredozemskem morju 11 križaric, 16 rušilcev, 6 torpednih čolnov in 3 podvodne čolne. Tri velike vojne ladje vozijo s hitrostjo 267 vozlov na uro in imajo 8 topov, katerih krogle merijo po 30,5 cm.

Ladja „Baron Gautsch“ se je potopila. Na poti od Velikega Lošinja proti Trstu se je potopil lepi Lloydov parnik „Baron Gautsch“, ki je nosil ime po nekdanjem avstrijskem ministru. Parnik je imel moči za 4000 konjskih sil in je prevažal ljudi in blago. Vozil je sedaj 310 oseb; potopilo se je 131 oseb, drugi se so rešili, med njimi mnogo žensk. Rešene osebe so prepeljali s parnikom „Groß Wurmbrand“ v Trst.

Na Kavkazu hudo vre in utegne nastati revolucija, katero bo Rusija težko zatrla. V mestu Baku ob Kaspiškem morju je že prava revolucija. Postavljena je revolucionarna vlada in po ulicah so krvavi boji delavcev z vojaštvom. Mesto ima 200.000 prebivalcev, ki večinoma niso Rusi. Blizu mesta so veliki petrolejski vrelci.

Lov na ladje. Angleški parnik „Oceanic“ je vozil iz Novega Yorka 75 milijonov frankov v zlatu in srebru. Na morju je poveljnik po brezličnem brzobjavju izvedel, da je nastala vojna med Angleško in Nemčijo. Na parniku je bilo veliko Nemcev, Avstrijcev in Angležev. Neka nemška vojna ladja je zasledovala „Oceanic“. Da ji je ta ušla, so prebarvali zgornje mostove in vozili po noči brez luči. — V Sredozemskem morju pa angleške in francoske ladje love nemški križarici „Goeben“ in „Breslau“. Bombardirali sta francoski pristanišči Bona in Philippeville v Algeriji, po tem pa odpluli. — Pri Mesini, kjer sta nakladali premog, sta bili ladji že blokirani od sovražnih ladij, pa sta se srečno izmuznili. — V ameriških vodah se pa Angleži zelo boje nekega velikanskega nemškega parnika.

Belgijskemu kralju Albertu je francoski predsednik poslal najvišje odlikovanje, vojno medaljo.

Švica je za varstvo nevtralnosti oborožila 400.000 mož.

V Lvovu je grško-katoliški nadškof grof Szeptycki odstopil Narodni muzej, katerega je sam ustanovil, v porabo „Rdečemu križu“.

V Poli je bil dne 7. t. m. nabit razglas, da naj se v teku 48. ur civilno prebivalstvo izseli, ker se postavi vojna luka Pola v vojno stanje.

Slovani se odlikujejo v avstrijski vojni: na severu Poljaki, na jugu pa Hrvati. Hvalijo njihovo hrabrost tudi nemški listi. Upajmo, da pride tudi hvaležnost.

Ranjenci. Dne 18. avgusta so pripeljali iz Srbije na Dunaj 42 ranjencev, v Budimpešto pa 180. Dobro so jim postregli.

70.000 kron je daroval prestolonaslednik Karel Franc Jožef za „Rdeči križ“ in za podpore vpoklicanih vojakov ter odšel na bojišče.

Bojkot. Vsled evropskega boja je nastal v Evropi hud bojkot. Nemci v Avstriji in Nemčiji bojkotirajo francosko in angleško blago in mečejo s prodajalnic francoske, angleške in ruske napise ter knjige in muzikalije, tiskane v jeziki sedanjih sovražnikov, iz izloženih oken.

Ruska Poljska. L. 1795. je bila tretja razdelitev poljskega kraljestva. Avstrija, Rusija in Prusija so dobile vsaka svoj del. Ruski Poljaki so imeli do l. 1863., dokler se niso spuntali, precej samostojnosti, namreč svojo upravo, l. 1864., so bili pa priklonjeni Rusiji. Dežela, ki meri 127.000 kvadratnih kilometrov, je bila razdeljena v 10 gubernij in 84 okrožij. Prebivalcev, ki so večinoma kmetje, je 10 milijonov, in sicer 74% Poljakov, 14% Židov, drugi so Rusi in Nemci. V Varšavi je vseučilišče, gimnazij je 49 (11 za dekleta), 5 realk, 9 učiteljskih in 3000 ljudskih šol. Učni jezik v šolah je povsod ruščina, ki ima prvo mesto tudi v uradih in v trgovini. Pri sodnih je še v veljavi Code Napoleon.

Zjedinjena Poljska. Avstrijski Poljaki so ustanovili Osrednji narodni odbor. Temu odboru so pristopile sledeče skupine: Poljska ljudska stranka, Vsepoljci, Krščanska ljudska stranka, Poljska narodna zveza, Centrum, Avtonomisti, Katoliška narodna stranka, Lvovska meščanska stranka, Zveza poljskih narodnih organizacij, poljska duhovščina, poljski veteranci, poljski Sokoli in kmečki strelci. Knez nadškof Sapieha je daroval osrednjemu narodnemu odboru 10.000 K. Združili so se odbori sokolskih vojaških organizacij in kmečkih strelcev. Strelci (družine), katerih je 1000, so oboroženi, enotno uniformirani, imajo na glavah čepice in so podvrženi avstrijski vojaški oblasti, ker so jih pridelili črni vojski. — Enako so organizirani tudi strelci v avstrijski Ukrajini. Podpirajo jih tudi židje.

Narodna vlada na Poljskem. Na ruskem Poljskem ni več ruske vlade, ampak je poljska narodna vlada, poljska armada. Višji poveljnik poljske armade je Jožef Pilsutsky, ki je nekak kralj Poljske. Izdal je ta-le oklic narodne vlade: „Odbila je ura odločitve. Poljska je prenehala biti suženj, hoče sama odločevati o svoji usodi, sama si hoče zgraditi svojo bodočnost tako, da vrže na tehničnu dogodkov svojo lastno oboroženo moč. Kadri poljske samostojne armade morajo zasesti zemljo kraljestva Poljskega in so prevzeli nalogo, da za dobrobit poljskega naroda branijo s poljsko krvjo napojeno zemljo. Kadri prevzememo to sveto zemljo v imenu višjega poveljstva narodne vlade. Celemu narodu hočemo streti njegove okove in ustvarimo vsem ljudskim plastem pogoje za reden napredek. Z današnjim dnem se mora vse ljudstvo v enem taboru pod poveljstvom narodne vlade združiti. Izven tega združenega tabora bodo stali le izdajalci, s katerimi hočemo brezpogojno postopati.“ Tudi avstrijski Poljaki se pridno gibljejo za Poljsko. Poljski klub je sklenil izdati na poljski narod oklic, ki bo naglašal ustanovitev enotne javne narodne organizacije in poljskih legij ob avstro-ogrski meji. Za poljsko-narodne vojaške namene so Judje v Krakovu darovali 140.000 K.

Državna podpora za družine vpoklicancev dela še vedno nekaterim ljudem preglašice. Naj podamo še nekoliko pojasnil. Družine tistih vojakov, ki so v aktivni službi, ne dobijo nič podpore. Dobijo pa podporo družine tistih, katere je vpoklicani vojak s svojim delom preživljal, in sicer od dneva, ko je vsled poziva k vojakom prenehal vpoklicanec zaslužek. Deležni so podpore: žena, zakonski in nezakonski otroci (otroci dobijo do dneva, ko so osem let stari, samo polovico; prijavijo naj se pa otroci, ki bodo sedaj rojeni, da se za-nje dobi podpora od dneva rojstva), potem vpoklicanca starši, stari oče in stara mati, sveker in svecrva (moževi starši), tast, tašča (ženini starši), očim in mačeha (ne pa pastorčad), bratje in sestre; vsi v toliki meri kolikor jih je vpoklicanec podpiral. Državna podpora je 70 vin. na dan za živež in 35 vin. za najemščino (če kdo nima svoje hiše). Podpora ni miloščina za nekatere posebno revne družine, ampak je preskrbnina za tiste svojce, katerih vzdrževanje vsled vpoklica trpi škodo. Družine kapitalistov seveda ne dobe ničesar, ako se izve o njihovih premoženjskih razmerah. Kmetje, če imajo tudi precej posestva, ki si pa morajo s svojimi žulji puliti iz zemlje vsakdanji kruh za družino in plačevati še kakšne obresti od dolgov, pa niso kapitalisti, in takih vpoklicancev družine, ki iščejo zdaj tuje pomoči za obdelovanje kmetij, naj se le zglase za podporo in pravilno povedo, koliko je bilo vredno delo vpoklicanca. Priznati se mora, da je ta zakon obrisal marsikako solzo in da je njegova pomoč prišla naglo.

Nogometna tekma v Kranju. V nedeljo, 23. t. m. ob 4. uri popoldne se vrši ob vsakem vremenu na igrišču pod Gaštajem nogometna tekma med ljubljanskim moštvom „Olimpija“ in novoustanovljenim tukajšnjim športnim klubom „Kranj“. Ker bo tekma nad vse zanimiva in je čisti dobiček namenjen družinam vpoklicanih rezervistov v kranjskem okraju, se pričakuje od strani občinstva obile udeležbe. Športniki, pozor!

Sorodstvo vladarjev. Vladarji držav, ki se sedaj vojskujejo, so si v bližnjem sorodstvu. Nemški cesar Viljem in angleški kralj Jurij sta bratranca. Ruski car je svak heškega velikega vojvode, ki je poslal v nemški armadi svoje vojake nad Rusijo. Tudi nemški cesar in ruski car sta v svaštvu. Carjeva mati Marija Feodorovna, ki se je kot danska princezinja imenovala Dagmar, je sestra soproge angleškega kralja Edvarda, ki je bil stric nemškega cesarja Viljema in ruskega carja, in je tudi teta Viljemova, car pa njegov bratranec. Srbski kralj Peter je zet črnogorskega kralja Nikice. Eno hčer, Milico, je pa Nikica omožil z ruskim velikim knezom Petrom Nikolajevičem in drugo, Anastazijo, z velikim knezom Nikolajem Nikolajevičem, ki je vrhovni poveljnik ruske vojske. Trdi se, da sta omenjeni Črnogorki zanesli v Rusijo panslavizem in mu pripomogli do veljave pri carjevi materi in sploh na dvoru.

Veliki nalivi so bili te dni v mnogih krajih. V Ljubljani so bile nekatere ceste pod vodo, da so morali ljudi prevažati.

Molitve ob času vojske. Te molitve je izdalo „Tiskovno društvo v Kranju“ po 1, po 2 in po 6 vinarjev komad.

Moč velikih topov. Sila topovega naboja kalibra 30·5 cm znaša okoli 28.000 metrskih ton, to se pravi: strel iz takega velikega topa, čigar krogla ima v premeru 30·5 cm, vrže težo ene tone (1000 kg) 28.000 metrov visoko.

Lurški romarji. Izginilo je 150 Ogrov, ki so romali v Lurd. Najbrže so jih Francozi zaprli.

Šent Vid nad Ljubljano. Na predvečer cesarjevega rojstnega dne je bila pri nas lepa razsvetljava. Zavod sv. Stanislaja se je odlikoval s krasno razsvetljenimi transparenti.

Solnčni mrk se bo videl danes popoldne. Začel se bo ob 12. uri 24 minut, sredi mrka bo ob 1. uri 37 minut, ko bo luna pri nas zakrivala tri četrtine solnca, in konec mrka bo ob 2. uri 50 minut. Pri Borikovu ob Beresini na Ruskem bo mrk popoln in bo luna vse solnce zakrivala 2 minuti in 14 sekund. Tam so zbrani zvezdogledi iz vsega sveta.

Gostilne in kavarne se morajo vsled posebnega razglasa deželnega predsedništva za Kranjsko bolj zgodaj zapirati, in sicer gostilne in kavarne ob 10. uri zvečer, žganjetoči pa že ob 7. uri zvečer. Podelitve za podaljšanje policijske ure so preklicane in se ne bodo več dajale. V kranjskem okrajnem glavarstvu ostane v polni veljavi meseca decembra 1. 1913. izdana prepoved žganjetoča ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Oklic. Pri c. in kr. vojnem ministrstvu se ustanovi pod vodstvom načelnika IX. oddelka feldmaršallajtnanta Ivana Löbla „Vojni oskrbninski urad“, ki bo služil kot oficijelno centralno mesto za vsako vrsto prostovoljne pomoči izvzemši oskrbovanje bolnikov in ranjencev (Rdeči križ) in skrb za družine v vojaški službi se nahajajočih vojakov. Tjakaj se bodo pošiljali prispevki za vojake v vojski, za družine padlih in za druge vojno-humanitarne institucije. Ta urad bo ob enem posloval kot urad za pojasnila na različnih poljih prostovoljne pomoči v vojski; pri tem uradu se bodo dobivala vsa pojasnila, mišljaji in izpodbude, ki bodo služile stremljenju posameznikov, obstoječih društev in ustanovljajočih se komitejev pri izvrševanju vojne oskrbe v najširšem zmislu. Naši hrabri vojaki se bojujejo za čast in zmago naše ljubljene domovine. Vračujmo jim v okviru tega omenjenega namena po svojih močeh, kar dolgujemo hrabrim vojščakom in njih svojem! Žrtvujmo človekoljubno kakor hitro mogoče v blagor naše domovine, lajšajmo rane, katere vojna seka, poskušajmo bremeniti, katera vojna naprti, kolikor mogoče enakomerno porazdeliti, spominjaje se vzvišenega gesla našega ljubljene cesarja: „Viribus unitis!“ Usmiljene osebe, društva, korporacije itd. se toraj srčno prosijo, naj svoje prispevke v ta namen izročijo „Vojnemu oskrbninskemu uradu“ neposredno pod navedenim naslovom (feldmaršallajtnant Ivan Löbl, Dunaj, c. in kr. vojno ministrstvo, IX. oddelek) ali pa potom c. kr. političnih okrajnih oblastev in c. kr. deželnega predsedništva v Ljubljani. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 14. avgusta 1914.

Razglas. Z ukazom c. kr. deželnega predsednika na Kranjskem z dne 10. avgusta 1914 št. 509/Mob. objavljenim tudi v deželnem zakoniku za Kranjsko pod števil. 30 letnika 1914 so se izdale za dobo vojnega stanja nove naredbe o zglaševanju na Kranjskem, izvzemši policijski okoliš ljubljanski. Poglavitne razlike te naredbe napram dosedanjim za dobo vojnega stanja razveljavljenim zglaševalnim predpisom obstojajo v naslednjem: 1. V vseh krajih (delih kraja, selih, samiščih itd.) mora vsak gostilničar, pri katerem se nastanijo tujci, voditi tujsko knjigo in vsak drugi stanodajalec mora zglasiti vse pri njem prenočujoče stanojemalce. 2. Razven zglasitve je splošno predpisana tudi odglasitev. 3. Gostilničarji, pri katerih se nastanijo tujci, morajo podati zglasilo brez izjeme le po zglasilnici. 4. Vsak stanodajalec mora vsakega pri njem prenočujočega stanojemalca — naj ga sprejme pri sebi za plačo ali brezplačno, trajno ali začasno, kot stranko, na podlagi sorodnega, službenega ali delavskega razmerja ali iz kateregakoli povoda — pri županstvu zglasiti in po njegovem odhodu, to je po opustitvi stanovanja, odglasiti. Kot stanodajalci se smatrajo tudi predstojniki samostanov, vzgojevališč ali drugih zavodov glede stanovalcev zavoda. Gostilničarji in stanodajalci se tedaj nujno pozivljajo, da se natanko seznanijo z določili novih zglaševalnih predpisov iz deželnega zakonika, ki je pri županstvu vsakemu na vpogled, ter da se strogo držijo teh predpisov, ker se bode vsak prestopnik istih kar najstrožje kaznoval. Tujske knjige si morajo gostilničarji sami nemudoma preskrbeti, zglasilnice pa bo razdelilo županstvo. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 15. avgusta 1914.

Razglas. Dogodilo se je, da so trosili brezvestni ljudje neresnične vesti, češ, da so bankovci avstro-ogrske banke izgubili na vrednosti, z namenom, da bi odvzeli lahkovernim ljudem bankovce pod njihovo vrednostjo. Že nekaj dni se je opazalo, da zahtevajo ljudje kovan denar,

kar je seveda gori omenjene vesti še pospeševalo. Proti takemu sleparskemu postopanju gotovih brezvestnežev je treba z vso odločnostjo nastopiti. Opozarja se, da imajo po § 86. pravil avstro-ogrske banke (razglasa in veljavna kot zakon) njeni bankovci izključno ugodnost, da jih mora vsakdo in vsaka javna blagajna sprejemati s polno imensko vrednostjo, in da je vsako nasprotno ravnanje, v kolikor ne spada pod strožje določbe kazenskega zakona, kaznjivo po ministrski naredbi z dne 30. septembra 1857 drž. zakona št. 198. Občinstvo se opozarja, da vsakogar, kdor bi nasprotno vesti raznašal, ali pa poskušal bankovce pod njihovo vrednostjo zamenjati, takoj naznaniti orožnikom ali oblasti, da bo mogoče proti takim sleparjem sodnijsko postopati. — C. kr. okrajno glavarstvo v Kranju, dne 14. avgusta 1914.

ZADNJE VESTI.

Smrt papeževa je ves svet zelo pretresla. Zadnje besede sv. očeta so bile: „Zgodi se božja volja, mislim, da gre proti koncu.“ Vlada v Rimu je izdala odredbe za prostost posvetovanj svetega kolegija. Po mestih vise črne zastave. Tudi na ljubljanskem rotovžu jo je dal izobesiti župan. Kranj je ves črn.

V Rimu je isti dan, kakor papež, umrl jezuitski general p. Franc Ksaver Wernz, star 68 let, rodом Nemeц. Nekateri so ga imenovali „črnega papeža“.

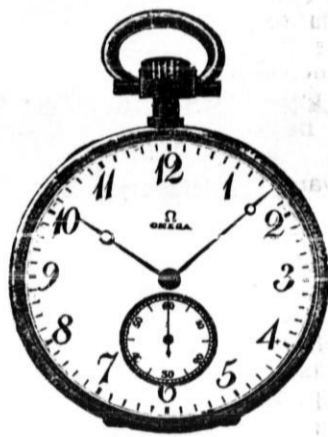
Francozi tepeni. Nemški konjeniki so premagali francoske pri Pervezu, severno od Namurja. Francoske izgube so težke. Francoska pehotna armada je prodrla blizu Schettstadta, a Nemci so jo premagali in vrgli čez Vogeze nazaj.

Avstrijci so Srbom vzeli **Obrenovac**, ki leži 10 km južno od Save.

Angleška admiraliteta je ukazala, da naj se proti Avstriji prično sovražnosti. Avstrija ima jako dobro mornarico. Neki Anglež je priznal, da je najboljša na svetu.

V Kranju bode v soboto, dne 29. t. m., ob 9. uri dopoldne presvetli g. knezoškof dr. Jeglič blagoslovil novo sirotišnico in v njej lepo kapelo.

Proda se 8 let stara kobilica krepkega učenca za kovaško obrt sprejme takoj domače izreje, na Golniku št. 13.

Najbolje in najceneje se kupi pri tvrdki

RUDOLF RUS

urar v Kranju

poleg lekarne. Ustanovljeno l. 1885.

Prva in največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine. Strogo solidna in poštena postrežba. — Ceniki zastonj in poštnine prosti.

Kranjska deželna

Deželni dovec.

banka v Ljubljani

Vhod Gosposka ulica.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po **4 in pol odstotka**, vloge v tekočem računu od dneva vloge do dneva dviga. Zalaga vadije in kavcije za podjetnike in obrtnike. Daje posojila proti vknjižbi in na amortizacijo. — Priporoča v nakup svoje pupilarno-varne

4 1/2 %

zastavne liste in komunalne zadolžnice, kosi po 100, 200, 1000, 2000 in 10.000 kron. — Za vse posle Kranjske deželne banke in za njene vrednostne papirje jamči dežela Kranjska.

Zahvala.

Povodom prebitke izgube naše ljubljene mamice, gospe

Terezije Ekar roj. Obrekar

izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najiskrenejšo zahvalo za vse izkazano sočutje za časa boleznin in prerane smrti pokojne kakor tudi darovateljem lepih vencev in za obilno spremstvo k zadnjemu počitku.

Kranj, 15. avgusta 1914.

Globoko žalujoči ostali.

Izvrstno OGLJE

dobijo kovači, ključavničarji, kleparji in tudi perice

pri

Francu Kuraltu, Kranj.

Umetni zobje!

Ne da bi se izruvale zobne korenine, se ustavljajo

amerikanski umetni zobje

posamezno ali celo zobovje, kakor se tudi

plombirajo zobje

17

vsak dan od 8. ure dopoldne do 6. ure

zvečer v konc. zobotehničnem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana.

Stritarjeva ulica št. 7.

PISARNA
za urejevanje splošnih
gospodarskih zadev
J. Rozman, Kranj.

- I. Denarni promet:** Izposlovanje po
sojil v vseh oblikah. — Prevzem kapi-
talij in njih pupilarnovarno nalaganje. —
Ranziranje insolvent. — Eskont menic. —
Nakup in prodaja državnih vrednostnih pa-
pirjev. — Izdaja uradnih borznih kurzov.
- II. Informacijske zadeve:** Izdaja
trgovskih in obrtnih informacij ter naslovov
dobaviteljev in odjemalcev za vse blagovne
stroke.

- III. Izterjevanje terjatev:** Izterje-
vanje trgovskih in obrtnih terjatev. — In-
kaso menic.
- IV. Promet z nepremičninami:**
Posredovanje pri nakupu, prodaji in za-
menjavi nepremičnin, industrijskih, trgovskih
in obrtnih podjetij.
- V. Tehnično-komerc. zadeve:**
Nakup in prodaja industrijskih, obrtnih in
poljedelskih strojev vseh sistemov. — Oprema
celih delavnic. — Instalacije. — Načrti in
proračuni.
- VI. Strokovni nasveti** v vseh nave-
denih zadevah.
Strogo stvarno poslovanje. — Prospekti na
razpolago. 129 52-39

Razširjajte „Gorenjca“!

**Zobozdravniški in
zobotehniški atelje**

Dr. Edv. Globočnik, okrožni zdrav-
nik in zobozdravnik, in **Fr. Holzacker**,
konc. zobotehnik

V KRANJU

v Hlebševi hiši, nasproti rotovza.

Zobozdravniška ordinacija
do preklica samo od 9.—10. ure dopoldne.

Dr. Globočnik ni k vojakom poklican in zdravi
nadalje. 16 52-27

Vina! Pristna naravna. Vina!

R. Marenčič, Kranj

Na debelo liter 36 v, 44 v,
48 v, 60 v.

Vina! Vzorci na željo zastoj in poštine prosto. Vina!

24 66

Ivan Levičnik

Očala in ščipalnike
vsake vrste
po zelo nizkih cenah.

Popravila izvršuje
točno in solidno.

urap in trgovec v Kranju,
v g. dr. Štempiharjevi hiši.

**Največja zaloga ur,
zlatnine in srebrnine**

Najnižje cene brez konkurence. :: Solidna postrežba.

August Agnola
Ljubljana, Dunajska cesta
št. 11 (poleg Figouca)

priporoča svojo veliko zalogo
stekla, porcelana, svetilk,
okvirov, ogledal, šip i. t. d.
kakor tudi vse druge v to
stroko spadajoče predmete.
**Prezema zastekljenje no-
vih stamb, slikanje na ste-
klo in umetno steklarstvo.**

Teodor Korn

pokrivalec streh, klepar ter vpeljevalec
vodovodov

Ljubljana, Poljanska cesta 8

priporoča se p. n. občinstvu za izvrševanje vsa-
kovrstnih kleparskih del in po-
krivanje streh z angleškim, fran-
coskim in tuzemskim škrljem, z azbest-cementnim
škrljem «Eternit», dalje z izbočeno in ploščnato
opeko, lesnocementno in strešno lepenco. Vsa
stavbinska in galanterijska kleparska dela v pri-
znano solidni izvršitvi. Popravila točno in ceno.
Proračuni brezplačno in poštine prosto.

Podružnica v Trstu, Via Miramare št 71,
ki jo vodi poslovodja g. Franjo Jenko.

Priložnostni nakup!

Ravnokar je dospela velika množina dobrih, trpežnih in elegantnih
moških, ženskih in otročjih čevljev.
Cene brez konkurence!

IVAN SAVNIK, Kranj.

6 52-34